

CHÍNH PHỦ NHIỆM KỲ MỚI, ĐÒI HỎI CAO HƠN ĐỐI VỚI CÔNG TÁC THỐNG KÊ

Lê Nguyệt Hằng

Những năm đổi mới nền kinh tế đất nước, công tác thông tin đã thường xuyên nâng cao chất lượng, đáp ứng cơ bản yêu cầu quản lý của Nhà nước. Các cấp chính quyền đã quan tâm hơn đến công tác thông tin, báo cáo và chỉ đạo sát sao, đơn đốc thường xuyên, phân công cụ thể, động viên kịp thời những đơn vị và cá nhân thực hiện tốt công tác này. Tuy nhiên, so với yêu cầu ngày càng cao của công tác đổi mới kinh tế - xã hội đất nước, cho thấy công tác thống kê còn một số hạn chế.

Trước hết, đó là nội dung các báo cáo thống kê chưa thật đáp ứng yêu cầu đối với sự chỉ đạo điều hành của Chính phủ. Việc tổng hợp và xuất bản các ấn phẩm thông tin có tính chính thống, được ban hành đúng hình thức và thủ tục qui định trong các văn bản pháp qui là ưu

điểm nổi bật trong những năm gần đây, nhưng nếu chỉ đơn thuần thực hiện theo các thủ tục hành chính này lại là điều thiếu hụt, là làm hạn chế tính nhanh nhạy của thông tin. Hiện nay, hệ thống thống kê nhà nước còn ít các báo cáo, thông tin phản hồi kịp thời từ cơ sở về việc thực hiện các chủ trương, chính sách của Đảng, Chính phủ; các báo cáo tổng hợp, phân tích các vấn đề trọng tâm về chính trị, kinh tế, xã hội, các báo cáo có tính dự báo ngắn hạn và trung hạn như: Việc triển khai Luật Doanh nghiệp; sắp xếp và đổi mới doanh nghiệp nhà nước; cổ phần hóa và nâng cao sức cạnh tranh của sản phẩm, doanh nghiệp và nền sản xuất, kích cầu tiêu dùng trong đầu tư, xây dựng, chuyển dịch cơ cấu nông nghiệp, nông thôn... Vừa qua, giá gạo trong nước tăng, ảnh hưởng đến

các hợp đồng xuất khẩu. Trong các nguyên nhân dẫn đến tình trạng này có hiện tượng các doanh nghiệp vận chuyển gạo từ phía Nam ra Bắc để tiêu thụ. Nhưng đây chỉ là hiện tượng hay thực tế? Số lượng vận chuyển ra phía Bắc là bao nhiêu? Lý do tại sao? Có phải miền Bắc thiếu lương thực, do tác động của việc chuyển đổi cơ cấu sản xuất làm giảm diện tích trồng lương thực?... có thể nói các báo cáo thống kê chưa theo sát, phản ánh và lý giải được các hiện tượng này.

Các báo cáo thống kê mới dừng ở mức phản ánh sự kiện qua con số, chưa có các phân tích, nhận định mang tính tổng hợp, khái quát về bản chất các sự kiện. Điều này làm cho hiệu quả của các báo cáo chưa cao trong thực tiễn, chưa đáp ứng được yêu cầu thông tin phục vụ công tác chỉ đạo, điều hành của Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ. Chính phủ mới vừa được bầu trong kỳ họp thứ nhất Quốc hội khóa IX đã đặt một trong những trọng tâm là: Tăng cường công tác kiểm tra, thanh tra việc chấp hành thể chế việc thực hiện các quyết định của Chính phủ và của cấp trên, coi đó là một nhiệm vụ quan trọng, thường xuyên trong công tác quản lý nhà nước. Điều này có nghĩa là, những năm tới bộ máy Chính phủ sẽ tăng cường hơn nữa việc giám sát chặt chẽ quá trình thực hiện các qui định, thể chế và chính sách của Nhà nước. Chuyển mạnh từ công tác tiền kiểm sang hậu kiểm nhằm hạn chế để từng bước xóa bỏ hoàn toàn cơ chế "xin - cho". Song vấn đề mà chúng tôi muốn đề cập đến là liệu việc "kiểm tra", "thanh tra" đó có hiệu quả không nếu "tai, mắt" không được tăng cường và phát huy hiệu lực tốt. Đã là quá dài đối với thời gian mà tình hình thực hiện, triển khai các dự

án, tình hình thực hiện kế hoạch về các mặt kinh tế, xã hội chỉ được tổng kết và đánh giá từ góc độ của người làm kế hoạch (Bộ Kế hoạch và Đầu tư), điều này đã làm mất đi phần nào tính khách quan và hạn chế tầm nhìn của công việc tổng kết, đầu tư thực hiện nhiệm vụ kế hoạch, thực hiện đề án... ở đây cũng có phần trách nhiệm của Nhà nước, do sự đánh giá chưa đúng tầm về vai trò của công tác thống kê, nhưng cũng có phần trách nhiệm không thể chuyển giao cho ai được. Nhiều năm qua chúng ta vẫn còn lúng túng trong việc đề ra các chỉ tiêu, chế độ báo cáo sao cho phù hợp với nền kinh tế thị trường; chúng ta chậm giải quyết hài hòa mối quan hệ giữa thống kê nhà nước với thống kê cấp bộ. Trước xu thế rất khẩn trương để cổ phần hóa doanh nghiệp nhà nước từ nay đến năm 2005, kế sách nào để công tác thống kê phản ánh đầy đủ, xác thực tình hình của nền kinh tế? để công tác thống kê thực sự là "tai, mắt" của Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ? Sẽ là lực bất tòng tâm nếu ngay một lúc đòi hỏi phải đổi mới và tăng cường mọi mặt của công tác thống kê, nhưng cần thiết phải định ra được cửa khẩu đột phá, tạo tiền đề cho bước phát triển về sau. Chúng tôi cho rằng, để thực sự trở thành một công cụ nhận thức xã hội, phục vụ tốt công tác chỉ đạo, điều hành của Chính phủ, công tác thống kê cần tập trung vào một số việc trọng tâm đó là:

Thứ nhất, nhanh chóng đổi mới hệ thống chỉ tiêu và chế độ báo cáo thống kê. Đây cũng là vấn đề nhức nhối từ nhiều năm qua nhưng do những vướng mắc, không thống nhất về quan điểm nên còn lúng túng, chưa dứt điểm. Thực tế xã hội là rất năng động, không thể chờ đợi để đạt

được sự hoàn mỹ và càng không thể nâng cao chất lượng thông tin với một hệ thống chế độ báo cáo đã quá lạc hậu với những chỉ tiêu không còn phù hợp, không phản ánh đúng thực tế. Trong xây dựng chế độ báo cáo và thiết kế biểu mẫu báo cáo cũng cần cân nhắc hơn đến việc mở rộng số lượng và phạm vi các chỉ tiêu. Các thông tin thống kê phải đáp ứng được cả hai yêu cầu của Chính phủ là hoạch định chính sách và chỉ đạo điều hành.

Thứ hai, Khẩn trương củng cố và nâng cao chất lượng công tác thống kê cơ sở, tăng cường kiểm tra, thanh tra, không phải chỉ theo các vụ, việc mà theo nội dung công tác và các chỉ tiêu nghiệp vụ. Chúng tôi nghĩ rằng, một thời gian dài chúng ta

đã đạt được những thành tích đáng kể ở tầm vĩ mô và đã đến lúc chúng ta quan tâm hơn đến những điều nhỏ nhặt mà trên bình diện nào đó có tính cụ thể và thiết thực đối với công tác chỉ đạo điều hành của các cơ quan nhà nước.

Trong cơ cấu bộ máy Chính phủ mới, cho dù có nhiều xáo trộn, Tổng cục Thống kê vẫn giữ nguyên là một cơ quan độc lập, trực thuộc Chính phủ. Chính phủ vẫn cần một cơ quan tư vấn có tiếng nói riêng, độc lập giúp Chính phủ điều hành nền kinh tế - xã hội. Vấn đề ở đây là công tác thống kê cần tiếp tục đổi mới, đứng vững và đáp ứng ngày càng đầy đủ hơn những yêu cầu ngày càng cao của Chính phủ nhiệm kỳ mới.